

Cumarsáid

Téama: Cumarsáid

Is éard atá i gceist leis an téama Cumarsáid ná go roinneadh leanaí a n-eispéiris, a smaointe, a dtuairimí agus a mothúcháin le daoine eile agus go rachadh a bhféinmhuinín agus inniúlacht i méid ar bhealaí éagsúla agus chun críocha éagsúla.

Sa chumarsáid bíonn sé i gceist eolas a thabhairt, eolas a fháil agus eolas a thuiscint. Déanann leanaí cumarsáid ar bhealaí neamhbhriathartha agus trí chaint, éisteacht, smaointeamh, agus rudaí a thuiscint. Le caitheamh ama saibhrionn scileanna na léitheoireachta agus na scríbhneoireachta an t-eispéireas seo. Is gníomhaíocht í an chumarsáid a oibríonn sa dá bhealach; ní hé amháin go bhfoghlaímíonn leanaí conas a n-eispéiris a roinnt le daoine eile ach foghlaimíonn siad conas na nithe a bhfuil daoine eile ag rá leo a thuiscint. Déanann siad cumarsáid ar bhealaí iomadúla éagsúla - ina measc gothaí gnúise, geáitsí, gluaiseachtaí coirp, fuaimeanna, teanga agus i gcás roinnt leanaí, trí theicneolaíocht oiriúnaitheach. Ní teanga, frásaí agus abairtí amháin atá i dteanga leanaí. Áiríonn sí freisin ealaín, Braille, damhsa, drámaíocht, ceol, filíocht, pictiúir, dealbhóireacht, canadh agus scéalta. Cé go bhfaigheann a bhformhór máistreacht ar an urlabhra agus an teanga scríofa mar phríomh-mhodh cumarsáide, bíonn siad i gcónaí ag labhairt trí mheán a ngeáitsí, a ngluaiseachtaí coirp agus a ngothaí, a bheag nó a mhór. I gcás roinnt leanaí a bhfuil riachtanais speisialta oideachais orthu beidh gá acu le tacaíocht bhreise chomhsheasmhach ar feadh an tsaoil ionas gur féidir leo cumarsáid neamhbhriathartha a chleachtadh, a fhoghlaim agus a thabhairt chun foirfeachta.

Tá sé thar a bheith tábhachtach le haghaidh na forbartha go mbeadh leanaí ina gcumarsáidithe maithe. Spreagann an duine fásta leanaí le cumarsáid a dhéanamh trí éisteacht leo, tuiscint a fháil ar a bhfuil ár rá acu, freagairt dóibh, agus dea-shampla den chumarsáid a thabhairt dóibh. Chomh maith leis sin cruthaíonn an duine fásta an timpeallacht a spreagfaidh leanaí le hidirghníomhú lena chéile agus leis an duine fásta, agus leis na nithe agus áiteanna ann. Trí spéis agus fiosracht an linbh a spreagadh agus dúshlán a thabhairt dóibh a n-eachtraí a iniúchadh agus a roinnt le daoine eile, féadfaidh an timpeallacht a smaointeoireacht, a samhlaíocht agus a gcruthaitheacht a spreagadh, agus ar an gcaoi sin cumarsáid a shaibhriú. Cuidíonn na heispéiris luatha seo le leanaí a bheith ina gcumarsáidithe fhéinmhuiníneacha inniúla.

Table 3: Aidhmeanna agus spriocanna foghlama go Cumarsáid

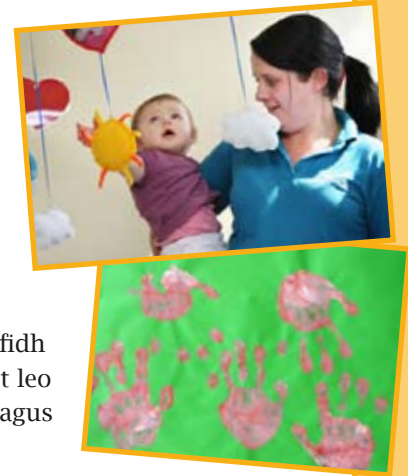
Cumarsáid	
Aidhmeanna	Spriocanna Foghlama
Aidhm 1 Bainfidh leanaí úsáid as scileanna cumarsáide neamhbhriathartha.	I gcomhpháirt leis an duine fásta déanfaidh leanaí na nithe seo a leanas: 1. úsáidfidh siad réimse gluaiseachtaí coirp, gothaí gnúise agus guthú luath chun mothúcháin a chur in iúl agus eolas a roinnt 2. tuigfidh siad rialacha cumarsáide neamhbhriathartha agus úsáidfidh iad, mar shampla sealaíocht a chleachtadh agus breathnú sa tsúil 3. tuigfidh siad cumarsáid neamhbhriathartha a dhéanann daoine eile agus freagróidh di 4. tuigfidh siad go bhfuil roinnt daoine a bhíonn ag brath ar chumarsáid neamhbhriathartha ar an bpríomhbhealach le hidirghníomhú le daoine eile 5. úsáidfidh siad idir chumarsáid bhriathartha agus neamhbhriathartha chun iad féin a chur in iúl 6. cuirfidh siad iad féin in iúl go cruthaitheach, samhlaíoch ag baint úsáide as cumarsáid neamhbhriathartha.
Aidhm 2 Bainfidh leanaí úsáid as teanga.	I gcomhpháirt leis an duine fásta déanfaidh leanaí na nithe seo a leanas: 1. idirghníomhú le leanaí agus daoine fásta eile trí éisteacht, plé agus fanacht lena seans sa comhrá 2. déanfaidh siad iniúchadh ar fhuaim, ar phátrúin, ar rithim agus ar athrá i dteanga 3. cuirfidh siad leis an stór focal agus frásaí, agus léireoidh tuiscint mhéadaitheach ar chomhréir agus ar bhrí 4. bainfidh siad úsáid mhuiníneach as teanga agus le hinniúlacht chun eolas a thabhairt agus a fháil, ceisteanna a chur, nithe a iarraidh, diúltú, idirbheartú, fadhbanna a réiteach, samhlú agus ról agus suíomhanna a athchruthú, agus smaointeoireacht, smaointe agus mothúcháin a shoiléiriú 5. beidh siad ina n-úsáideoirí oilte teanga amháin ar a laghad agus beidh siad in iúl ar theangacha eile 6. beidh siad dearfach i leith a dteanga dhúchais, agus beidh fhios acu conas teangacha éagsúla a úsáid chun cumarsáid a dhéanamh le daoine éagsúla agus i suíomhanna éagsúla.
Aidhm 3 Cuirfidh leanaí leis an tuiscint atá acu ar an domhan trí eispéiris a thuiscint trí mheán na teanga.	I gcomhpháirt leis an duine fásta déanfaidh leanaí na nithe seo a leanas: 1. úsáidfidh siad teanga chun eispéiris a thuiscint, chun fadhbanna a réiteach, agus chun smaointeoireacht, smaointe agus mothúcháin a shoiléiriú 2. úsáidfidh siad leabhair agus TFC ar mhaithe le spraoi a bhaint astu, eolas a fháil agus cur lena dtuiscint ar na domhan 3. cuirfidh siad lena bhfeasacht ar shiombailí éagsúla (pictiúir, cló, uimhreacha) a úsáidtear chun cumarsáid a dhéanamh, agus tuigfidh siad gur féidir le daoine eile iad seo a léamh 4. rachaidh siad i dtaithe ar chlónna éagsúla ar bhealach taitneamhach suntasach 5. beidh deiseanna acu úsáid a bhaint as ábhair éagsúla chun marcanna a dhéanamh agus cuirfidh siad é seo i ngníomh ar bhealach taitneamhach suntasach 6. forbróidh siad scileanna comhairimh, agus beidh tuiscint níos fearr acu ar bhrí agus úsáid uimhreacha agus ar theanga na matamaitice ar bhealach taitneamh suntasach
Aidhm 4 Cuirfidh leanaí iad féin in iúl go cruthaitheach samhlaíoch.	I gcomhpháirt leis an duine fásta déanfaidh leanaí na nithe seo a leanas: 1. roinnfidh siad a mothúcháin agus a smaointe trí mheán na scéalaíochta, na healaíne, damhsa, trí rólghlacadh, réiteach fadhbanna agus freagairt do na heispéiris seo 2. cuirfidh iad féin in iúl trí na hamharc-ealaíona ag baint úsáide as scileanna amhail gearradh, líniocht, gliúáil, greamú, péinteáil, tógáil, priontáil, dealbhóireacht agus fuáil 3. éistfidh siad le cineálacha éagsúla ceoil, canfaidh amhráin agus déanfaidh ceol ag baint úsáide as uirlisí 4. úsáidfidh siad teanga chun ról agus eispéiris a shamhlú agus a athchruthú 5. cruthóidh siad eispéiris litearthachta agus freagróidh dóibh trí scéalta, filíocht, amhráin agus drámaíocht 6. beidh siad féinmhuiníneach agus iad ag baint trialach as rudaí nua, ag dul san amhantar, agus ag smaoinemh go cruthaitheach.

Deiseanna foghlama samplacha

Leanaí Óga

Déanfaidh an duine fásta na nithe seo a leanas:

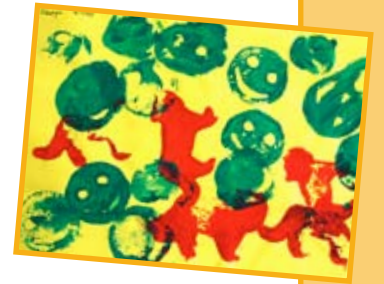
- idirghníomhóidh sé/sí go **neamhbhriathartha** le leanaí óga agus bainfidh úsáid as teicnící iomchuí tacúla chun an chumarsáid a spreagadh:
 - breathnóidh sé/sí sa tsúil ar leanaí óga, labhróidh leo agus iad ag idirghníomhú leo, agus glacfaidh sos chun seans idirghníomhaithe a thabhairt do na leanaí óga
 - déanfaidh sé/sí athrá ar fhuaimneanna leanaí óga agus úsáidfídh urlabhra atá dírithe ar an leanbh óg nuair atáthar ag labhairt leo (guth níos airde, frásaí níos giorra, focail shimplí, luas mall agus gutaí fada a úsáid)
 - tabharfaidh sé/sí sampla de straitéisí neamhbhriathartha chun mothúcháin a roinnt, mar shampla súile a leathnú chun iontas a léiriú, miongháire agus bualadh bos a dhéanamh chun áthas a léiriú
 - léireoidh sé/sí tuiscint ar fhuaimneanna, ar ghothaí agus ar ghluaiseachtaí coirp an linbh agus freagróidh dóibh, mar shampla sólás a thabhairt do leanaí óga, friotal a chur ar an rud atá ar intinn acu, freagairt do gheáitsí, agus pointeáil i dtreo rudaí
 - beidh sé/sí ar an airdeall le haghaidh comharthaí go bhfuil leanaí óga ag díriú ar rud ar leith a fheiceann siad, a chloiseann siad, a bhlaiseann siad agus tabharfaidh sampla sa chomhrá trí cheisteanna simplí a chur agus freagraí a sholáthar
- cuirfidh sé/sí deiseanna ar fáil do leanaí ionas gur féidir leo **teanga** a fhoghlaim ó dhaoine eile:
 - cuideoidh sé/sí le leanaí óga breathnú ar dhaoine fásta agus leanaí eile agus éisteacht leo
 - spreagfaidh sé/sí leanaí eile le labhairt agus bheith ag súgradh leis na leanaí óga ionas go gcloisfidh siad fuaimeanna, focail agus abairtí in úsáid
 - déanfaidh sé/sí athrá ar ainmneacha na leanaí eile atá timpeall ar na leanaí óga agus cuirfidh síos ar a bhfuil ar siúl acu
- cruthóidh sé/sí **timpeallacht lán leabhar** agus cothóidh **taitneamh a bhaint as leabhair**:
 - roinnfidh sé/sí leabhair éagsúla - na cinn is ansa leis na leanaí óga san áireamh, agus spreagfaidh iad leis na flapaí a ardú, uigeachtaí a bhrath agus cnaipí a bhrú chun fuaimeanna a chlos
 - breathnóidh sé/sí ar phictiúir agus ar ghrianghraif atá gaolta le heispéiris na leanaí óga agus labhróidh ina dtaobh
 - cuirfidh sé/sí bréagáin ar fáil a 'labhraíonn' ar féidir súgradh leo
 - cuirfidh sé/sí síos ar a bhfuil ag tarlú mórthimpeall orthu, mar shampla torannacha, dathanna, an aimsir, agus gníomhaíochtaí
 - taispeánfaidh sé/sí grianghraif de na leanaí óga agus a n-ainmneacha scríofa ina aice leo

- **tacóidh sé/sí le forbairt teanga** trí scéalta, cluichí, amhráin agus rannta le gníomhartha ag gabháil leo, gluaiseachtaí méar agus amharcfhrapaí:
 - déanfaidh sé/sí focail, amhráin agus rannta a athrá ionas gur féidir le leanaí óga taithí a fháil ar na fuaimeanna
 - léifidh sé/sí scéala le leanaí óga agus bainfidh taitneamh as ina dteannta
 - bainfidh sé/sí úsáid as frapaí atá oiriúnach ó thaobh an chultúir de amhail bábóga, puipéid, míreanna maise, nithe a úsáidtear gach lá, geáitsí áibhéalacha, agus gluaiseacht chun céadfaí na leanaí óga a spreagadh nuair atá scéalta agus rannta á n-insint
 - cuiridh sé/sí leanaí óga san áireamh in insint ‘rannta’, mar shampla stad agus fanacht le leanaí óga aithris a dhéanamh ar ghníomh nó fuaim a dhéanamh le haghaidh líne nó focail sa rím a bhfuil taithí acu air
 - déarfaidh sé/sí focail agus frásaí lárnacha ag baint úsáide as teanga dhúchais an linbh óig i gcás nach Béarla nó Gaeilge an teanga sin (iarrfar cúnamh ar na tuismitheoirí ina leith seo)

- **cothóidh sé/sí scileanna éisteachta** ag baint úsáide as airde amhránaíochta an ghutha, ceol, gluaiseacht, amhráin agus rannta:
 - imreoidh sé/sí cluichí éisteachta ar fhuaimneanna agus ar phátrúin fuaime ar leith
 - bainfidh sé/sí úsáid as guth an duine nuair is féidir, seachas taifeadadh, chun amhráin, dánta agus rannta nua a chur i láthair
 - canfaidh sé/sí amhráin go mall ag fágáil bearnaí a thugann an deis do leanaí óga canadh in éineacht leat
 - gluaisfidh sé/sí de réir bhuille an cheoil agus cuideoidh le leanaí óga a mhacasamhail a dhéanamh
 - cuiridh sé/sí uirlisí éagsúla ‘de dhéantús an duine’ agus ‘uirlisí nádúrtha’ ar fáil le haghaidh leanaí ionas gur féidir leo iad a sheinnm

- **tacóidh sé/sí le gothaí cruthaitheacha:**
 - cuideoidh sé/sí le leanaí óga iniúchadh a dhéanamh ar réimse ábhar, mar shampla péinteáil leis na lámha, súgradh le boilgeoga, lámhacán ar uigeachtaí éagsúla
 - seinnfidh sé/sí cineálacha éagsúla ceoil agus spreagfaidh leanaí le freagairt don cheol sin, mar shampla bualadh bos, lámh a chur ar an gceann, an lámh a chroitheadh, scread a ligean, gluaiseacht go gasta le ceol gasta
 - cuirfidh sé/sí bréagáin éagsúla le toisí, dathanna, cruthanna agus uigeachtaí éagsúla acu agus cuirfidh síos ar a saintréithe, mar shampla, *Feicim go bhfuil cat clúmhach agat. Cia, breathnaigh ar an réalta bhuí.*

Mamailínigh

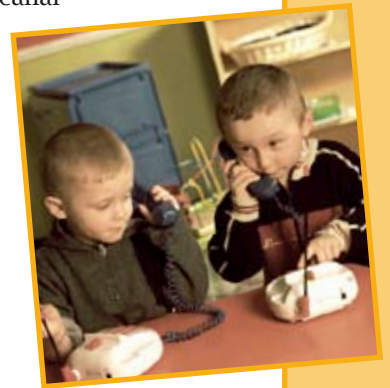
Déanfaidh na duine fásta na nithe seo a leanas:

- **tacóidh sé/sí le mamailínigh i bhforbairt a dteanga:**
 - ainmneoidh sé/sí nithe a bhfuil taithí ag na mamailínigh orthu agus cuirfidh síos ar eispéiris

- le caitheamh ama tabharfaidh sé/sí focail nua isteach sa chomhthéacs, tabharfaidh samplaí de struchtúir teanga níos casta, mar shampla focail thuairisciúla a chur san áireamh: *Ghluais an tseilide go mall. Bhí an-ocras ar an bhfathach mór. Tá Tony brónach mar go bhfuil a pheata tinn .*
- léireoidh sé/sí an bhrí atá le focail trí ghaol a léiriú idir gníomhartha agus eispéiris leanaí
- spreagfaidh sé/sí mamailínigh le húsáid a bhaint as a dteanga dhúchais (nuair nach Béarla ná Gaeilge an teanga sin) sa suíomh, mar shampla i rann
- cruthóidh sé/sí **timpeallacht lán leabhar** agus cothóidh gean na mamailíneach i leith **leabhar**, an taitneamh a bhaineann siad astu agus an tuiscint atá acu orthu:
 - léifidh sé/sí scéalta, bainfidh taitneamh astu agus déanfaidh iniúchadh orthu
 - iarrfaidh sé/sí ar na mamailínigh scéalta a 'léamh' ag baint úsáide as pictiúir
 - tabharfaidh sé/sí sampla den chaoi le leabhair Bhéarla agus Ghaeilge a úsáid – an taobh ceart in airde, ó chlé go deas ar an leathanach
 - cuirfidh sé/sí deiseanna ar fáil do mhamailínigh machnamh ar céard a tharlóidh ina dhiaidh sin sa leabhar, é sin a thuar, a mholadh, a insint agus a buille faoi thuairim a thabhairt
 - spreagfaidh sé/sí na mamailínigh le marcanna a dhéanamh, mar shampla le criáin, péintéireacht agus scríobh, oibriú le cailc
- spreagfaidh sé/sí na mamailínigh le **cumarsáid chruthaitheach** a dhéanamh trí scéalta, amhráin, dealbhóireacht, rannta, súgradh, ceol, damhsa agus ealaín:
 - déanfaidh sé/sí scéalta a insint agus eispéiris a athinsint agus a athrú trí shúgradh samhlaíoch, mar shampla na mamailínigh ag cruthú áite ina gcodlóidh na hainmhithe istoíche, 'bus' a chruthú agus dul ar thuras ag bailiú paisinéirí ar an mbealach, lialann tréidlia a bhunú áit a gcuirfeadh cóireáil ar pheataí atá tinn, caladh iascaigh a thógáil inar féidir leo na héisc a thabhairt i dtír agus iad a shortáil
 - cuirfidh sé/sí ábhair ar fáil agus cuideoidh le mamailínigh uirlisí ceoil a dhéanamh as drámh-ábhair, agus spreagfaidh na mamailínigh le húsáid a bhaint astu seo chun ceol a dhéanamh le buille rialta
 - spreagfaidh sé/sí na mamailínigh le héisteacht le ceol agus freagairt don cheol sin, mar shampla tapáil, luascadh, gluaiseacht in éineacht le buille an cheoil
 - cuirfidh sé/sí síos ar ghothaí gnúise agus déanfaidh na gothaí sin chun a mhíniú cad iad na mothúcháin a mhúsclaíonn píosa áirithe ceoil
 - cuirfidh sé/sí ábhair éagsúla ealaíne agus frapaí súgartha ar fáil ionas gur féidir leis na mamailínigh iad a úsáid chun a smaointe agus a mothúcháin a chur in iúl
- déanfaidh sé/sí comhaireamh agus bainfidh úsáid as **teanga na matamaitice** i ngnáthsuíomhanna:
 - déanfaidh sé/sí comhaireamh leis na leanaí mar chuid de ghnáthaimh laethúla, mar shampla, *Cá mhéad naprún a bhfuil gá againn leo ionas gur féidir le gach duine arán a dhéanamh? Déanaimis comhaireamh lena chéile. Feicim a lán uirlisí i do cheardlann. Cá mhéad tairne atá á chur agat isteach sa pháosa adhmaid sin? An bhfuil dóthain cathaoireacha agus leapacha ann do na seacht n-abhac?*

- bainfidh sé/sí úsáid as deiseanna laethúla chun cuidiú leis na mamailínigh uimhreacha a thuiscint, mar shampla scuab péinte a chur i ngach pota péinte, leabhar scéalta a thabhairt do gach leanbh, a sheiceáil go bhfuil bábóg ag gach mamailíneach sa bhugaí agus iad ag dul i gcomhair siúlóide, úsáid a bhaint as uimhreacha nuair atá pátrúin á bpéinteáil ar bhréagáin, mar shampla brú tráchta - carr amháin dearg, carr amháin buí, carr amháin dearg, carr amháin buí
- déanfaidh sé/sí iniúchadh ar shaintréithe rudaí, cosúlachtaí agus éagsúlachtaí a thabhairt faoi deara, mar shampla dath agus toise na mbláthanna i ngairdín nó i bpáirc, toise, cruth agus dath na sliogán nó na gloch
- cuideoidh sé/sí le mamailínigh roinnt le daoine eile, mar shampla taos súgartha a thabhairt do gach duine de cheithre leanbh nó oráiste mandairín a roinnt i gceithre chuid agus roinnt le cara, bréagáin rothaí a roinnt i measc grúpa leanaí
- bainfidh sé/sí taitneamh as cluichí méire agus as rannta ina mbaintear úsáid as comhaireamh
- cuirfidh sé/sí gníomhaíochtaí ar fáil chun cuidiú le mamailínigh teanga suíomhach a úsáid amhail suas agus síos, isteach agus amach, taobh thiar, os comhair, faoi bhun agus os cionn agus cuirfidh síos orthu seo de réir mar a théann na mamailínigh i dtaithe orthu

Leanaí

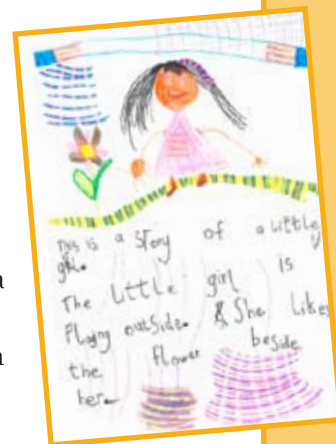
Déanfaidh an duine fásta na nithe seo a leanas:

- spreagfaidh sé/sí na leanaí lena **gcumarsáid neamhbhriathartha** a fhorbairt:
 - cruthóidh sé/sí deiseanna do leanaí freagairt d'eispéiris litearthachta ag baint úsáide as gothaí gnúise agus as gluaiseachtaí coirp, mar shampla léireoidh mothúcháin trí ghothaí gnúise de réir mar a thagann siad chun cinn i ndán nó i scéal atá á léamh os ard ag an duine fásta, ag baint úsáide as gluaiseachtaí agus gníomhartha coirp chun freagairt do chasfhocail agus rabhlóga nó d'amhrán
 - tabharfaidh sé/sí sampla de rialacha neamhbhriathartha amhail seansanna a ghlacadh, agus spreagfaidh sé/sí leanaí le húsáid a bhaint astu seo ina n-idirghníomhú le daoine eile
 - léireoidh sé/sí comhbhá ag freagairt do leanaí i leith scéalta agus eispéireas agus spreagfaidh sé/sí na leanaí le gothaí gnúise agus comharthaíocht choirp a chéile a 'léamh'
- cuideoidh sé/sí le leanaí a **scileanna éisteachta** a fhorbairt:
 - spreagfaidh sé/sí leanaí le cluichí a imirt i ngrúpaí, mar shampla, cluichí ina bhfuil sé i gceist a bheith ag éisteacht le liostaí, iad a chur de ghlanmheabhair agus cur leis an liosta sin mar a bheadh liosta siopadóireachta, *D'imigh mé go dtí an siopa agus cheannaigh mé bollóg aráin, lítear bainne, canna pónaireí...*
 - cuirfidh sé/sí deiseanna ar fáil do leanaí éisteacht le cineálacha éagsúla fuaimeanna ina dtimpeallacht agus cur síos orthu agus iad a aithint
 - iarrfaidh sé/sí ar na leanaí díriú ar na sainghnéithe i bpíosa ceoil, mar shampla gasta/mall, ard/íseal, agus glórach/bog, agus iad a roinnt trí mheán plé, gluaiseachta agus ealaíne

- spreagfaidh sé/sí leanaí le héisteacht lena chéile agus scéalta a insint dá chéile
- Oibreoidh sé/sí le leanaí chun cuidiú leo cinneadh a dhéanamh 'cén chaoi a n-éistimid' d'fhonn atmaisféar a chur chun cinn a chothaíonn meas ar an méid a dhéanann an duine eile
- spreagfaidh sé/sí leanaí le smaoineamh agus labhairt faoina **mothúcháin féin agus faoi mhothúcháin daoine eile:**
 - úsáidfidh teanga na mothúchán: *Tá mé sona inniu toisc... Bhí mé crosta nuair... Bhí eagla orm inné mar...*
 - tabharfaidh sé/sí sampla d'admháil go ndearna tú botún agus déarfaidh *gabh mo leithscéal*
 - spreagfaidh sé/sí leanaí le súgradh samhlaíoch a chleachtadh chun déileáil le mothúcháin amhail inní, eagla agus éad, cuirfidh a lán frapaí, éadaí maisitheacha agus trealamh ar fáil chun cuidiú leis seo
 - spreagfaidh sé/sí leanaí le labhairt faoi na nithe is maith leo agus nach maith leo nó pictiúir a tharraingt de sin
 - spreagfaidh sé/sí leanaí lena láidreachtaí a aithint maille leis na nithe atá éasca agus deacair dóibh
 - iarrfaidh sé/sí ar na leanaí stiallchartúin ghrinn a tharraingt nó pictiúir a sholáthar chun sraith scéalta faoi mhothúcháin a chruthú
 - léifidh agus pléifidh sé/sí leabhair ina bhfuil léiriú ar réimse mothúchán agus téamaí, amhail iombhá, éagóir, comhionannas agus cothroime'
- tacóidh sé/sí le leanaí de réir mar atá a **dteanga** á forbairt acu:
 - tabharfaidh sé/sí sampla de dhea-úsáid teanga agus cuirfidh a lán deiseanna ar fáil do na leanaí le labhairt agus le bheith ag éisteacht (tá tábhacht ar leith ag baint leis seo do leanaí a bhfuil Béarla nó Gaeilge á foghlaim acu mar dhara teanga)
 - éistfidh sé/sí go cúramach le leanaí agus ní dhéanfaidh beag is fiú dá smaointe
 - cuirfidh sé/sí deiseanna ar fáil do leanaí labhairt le daoine éagsúla duine le duine, i ngrúpa beag, agus i ngrúpa mór, mar shampla leanbh agus rann á insint le cara nó nuacht á insint faoi rud éigin a rinne siad le chéile, leanaí ag cur agallaimh ar bhall de phobal
 - spreagfaidh sé/sí leanaí leis an todhchaí a phleanáil, a thuar agus tuairimí a thabhairt ina leith nó faoi eispéiris shamhlaíocha nuair atá siad i mbun súgartha samhlaíoch
 - imreoidh sé/sí cluichí teanga leis na leanaí, mar shampla *Feicim le mo shúil cinn*
 - aimseoidh agus cruthóidh sé/sí focail a dhéanann rím, focail sheafóideacha san áireamh, cosúil le *arán, bán, fán, seán, ván, bacán*
 - déanfaidh sé/sí rabhlóga agus casfhocail a aithris
 - léifidh sé/sí scéalta leis na leanaí agus déanfaidh na carachtair agus na himeachtaí iontu a iniúchadh leo
 - roghnóidh sé/sí focail nua ón scéal agus tabharfaidh samplaí dá n-úsáid ar bhealach suntasach

- spreagfaidh sé/sí na leanaí le bheith ag machnamh agus le labhairt faoi cén fáth ar tharla na heachtraí mar a rinne sa scéal
 - spreagfaidh sé/sí na leanaí le scéalta a athinsint agus a n-ord a chur in iúl agus topaicí a iniúchadh a eascraíonn as na scéalta sin mar shampla cothroime, eagla, cairdeas, bulaíocht agus bheith slán sábháilte
 - cuirfidh sé/sí ceisteanna oscailte agus déanfaidh ráitis chun na leanaí a spreagadh le bheith ag smaoinemh os ard, le machnamh ar fhéidearthachtaí agus iadsan a iniúchadh leis an duine fásta, mar shampla **Céard is cara ann? Ní fheadair an bhfuil ann do shíoga i ndáiríre. Nuair a bhíonn eagla orm bíonn mé fuar! Conas a fhanann eitleáin sa spéir?**
 - díreoidh sé/sí aird na leanaí ar litreacha agus ar a bhfuaimneanna mar chuid dá ngníomhaíochtaí, dá súgradh agus dá ngnáthaimh laethúla
- cinnteoidh sé/sí go mbeidh na leanaí i **dtimpeallacht lán leabhar** agus cothóidh iontu gearr ar **leabhair**, an taitneamh a bhaineann siad astu agus an tuiscint atá acu orthu:
 - cuirfidh sé/sí deiseanna ar fáil go minic do na leanaí bheith ag súgradh le leabhair agus bheith á léamh
 - eagróidh sé/sí cuairteanna ar an leabharlann
 - léifidh sé/sí réimse leabhar go rialta leis na leanaí atá oiriúnach ó thaobh an chultúir de agus a léiríonn cumais éagsúla an duine, cineálacha éagsúla teaghlach agus topaicí éagsúla
 - úsáidfidh sé/sí frapaí, puipéid, geáitsí agus guthanna chun scéalta a thabhairt chun beatha trí rólghlacadh agus drámaíocht
 - cuideoidh sé/sí le leanaí bheith ina scéalaithe, mar shampla tosóidh scéal agus ansin iarrfaidh ar na leanaí leanúint leis an scéal (mar shampla an scéal a chur ar théip agus é a sheinm dóibh nó é a scríobh síos)
 - taispeánfaidh sé/sí pictiúir agus grianghraif do na leanaí agus iarrfaidh orthu a scéalta faoin ina dtaobh a chruthú, mar shampla grianghraf de thíogar ar an mbus!
 - úsáidfidh sé/sí leabhair éagsúla, ina measc leabhair le cló mór chun cuidiú le leanaí lena scileanna luathléitheoireachta agus chun foghlaim faoin téarmaíocht bhunúsach agus na coinbhinsiúin bhunúsacha i leabhair Bhéarla agus Ghaeilge – údar agus maisitheoir, an scéal a thuar ó na pictiúir, ag dul ó bharr go bun agus ó chlé go deas, ag casadh na leathanach san ord ceart, úsáid uimhreacha na leathanach chun scéal a aimsiú, ag díriú airde ar fhocail ghníomhaíochta
 - spreagfaidh sé/sí na leanaí le scéalta a léamh agus taitneamh a bhaint astu in éineacht lena dtuismitheoirí, le mamó agus daideo, agus lena ndeartháireacha agus deirfiúracha
 - cuirfidh sé/sí deiseanna ar fáil do leanaí le brí a bhaint as a n-eispéiris agus déanfar seo trína smaointe a léiriú trí **mharcanna a dhéanamh agus luathscríbhneoireacht**:
 - cuideoidh sé/sí le leanaí dul i dtaithe ar chló trí mheán na líníochta, na péintéireachta agus trí mharcanna a dhéanamh le huirlisí scríbhneoireachta éagsúla
 - tabharfaidh sé/sí sampla den scríbhneoireacht trí fheidhmiú mar scríobhaí le haghaidh na leanaí agus trí léamh amach dóibh céard a dúirt siad, ag cur deiseanna

ar fáil i suíomhanna súgartha ionas gur féidir leis na leanaí fortheidil agus liostaí a scríobh ag baint úsáide as 'litríú a chruthaigh siad féin', mar shampla marglann an fheirmeora, siopa an nuachtánaí, clár bia i gcaife, rabhadh scríofa don eachtrán ón spás a bhfuil mar aidhm aige an domhan a scrios!

- imreoidh sé/sí le leanaí de réir mar a úsáideann siad scríbhneoireacht agus léitheoireacht ina suíomhanna súgartha, mar shampla oidis a scríobh le haghaidh na n-othar i lialann an dochtúra, stampaí a dhéanamh d'oifig an phoist agus seoladh a chur ar litir chun é a chur sa phost, scanóir agus meaisín cártaí a úsáid san ollmhargadh, pasanna agus ticéid eitleáin a dhéanamh don aerfort
 - cuideoidh sé/sí le leanaí níos sine litreacha móra nó beaga a rianú nó a ghearradh amach, uimhreacha uigithe a dhéanamh, súgradh le huimhreacha maighnéadacha, plaisteacha agus adhmaid
 - cruthóidh sé/sí limistéar scríbhneoireachta le cártaí bána, 'post-its', clúdaigh litreach, ábhair scríbhneoireachta agus clár fáiscithe le peann luaidhe ceangailte leis, sean-chlóscríobhán, ríomhaire le bogearra próiseálaí focal nó ríomhphost (labhair le leanaí i suíomh eile ag baint úsáide as ríomhphost nó post gréasáin nó ceamara gréasáin)
 - taispeánfaidh sé/sí do leanaí conas TFC a úsáid chun imeachtaí a thaifeadadh agus chun pictiúir agus teachtaireachtaí a chruthú, mar shampla bogearraí a úsáid a chuidíonn le leanaí litreacha, uimhreacha, pictiúir nó siombailí eile a ghearradh agus a ghreamú
- **cuideoidh sé/sí le leanaí cur lena dtuiscint ar uimhreacha sa timpeallacht:**
 - díreoidh sé/sí aird ar uimhreacha sa timpeallacht, mar shampla fógraí, comharthaí, soithí bia, fuinneoga siopaí, uimhreacha tí, plátaí clárúcháin gluasteáin, lipéid, féilirí, uimhreacha teileafóin, scálaí meáchain
 - úsáidfidh sé/sí cairteacha poist, cairteacha aimsire agus póstaeir, chomh maith le nuachtáin, irisí, eolairí agus taispeánfaidh scríbhneoireacht an linbh féin, chun aird a dhíriú ar uimhreacha
 - spreagfaidh sé/sí na leanaí le húsáid a bhaint as uimhreacha ina gcuid súgartha trí fhrapaí a sholáthar amhail cloig, stad-uaireadóir, fóin, teirmiméadair, liosta praghais, airgead agus iarraidh ar leanaí le haghaidh cúnamh i suíomhanna súgartha, mar shampla, *Cad iad na comhábhair a mbeadh gá agam leo chun píotsa a dhéanamh agus cá mhéad de gach comhábhair a bheadh ag teastáil? An ndéanfása an liosta siopadóireachta don chóisir breithlae? Cad iad na horduithe a fuair an bláthadóir inniu?*
 - **cuideoidh sé/sí le leanaí óga iad féin a chur in iúl go cruthaitheach** trí ealaín, cócaireacht, drámaíocht, teanga, ceol, taiscéaladh eolaíochta, agus scéalta:
 - spreagfaidh sé/sí leanaí le bheith ag súgradh go samhlaíoch le hábhair chruthaitheacha chun fadhbanna a réiteach agus chun teacht ar smaointe nua le húsáid a bhaint as ábhair
 - cuirfidh sé/sí acmhainní oscailte ar fáil amhail cré, cruthanna pasta, páipéir le huigeachtaí éagsúla, ábhair scríbhneoireachta, péint, ceamara digiteach agus acmhainní nádúrtha (coirceoga giúise, clocha, duilleoga, gaineamh, uisce) le haghaidh thionscadail agus shúgradh na leanaí

- éascóidh sé/sí deiseanna le haghaidh leanaí a bhfuil cumais éagsúla acu oibriú go cruthaitheach le caitheamh ama ar thionscadal, mar shampla pictiúr de ghrúpa bunaithe ar phíosa ceoil a chuala na leanaí, tionscadal maidir le tógáil tí - teach a bheadh chomh láidir nach bhféadfadh an mac tíre dul isteach ann, cóiste chun Cinderella a thabhairt go dtí an bál a bheidh fós ina chóiste tar éis an mheáin oíche, nó pluais áit nach féidir leis na daoine fásta iad a aimsiú
- freagróidh sé/sí go dearfach d'iarrachtaí cruthaitheacha na leanaí, mar shampla troscán nó trealamh a bhogadh chun tuilleadh spáis a chruthú, comhábhair a thiomsú agus a mheascadh chun deoch na cailí a dhéanamh (na comhábhair, an modh agus an chaoi a n-oibríonn sé á mbreacadh síos)
- cuideoidh sé/sí le leanaí iniúchadh, déanamh, athmhachnamh, comhoibriú agus cumarsáid a déanamh trí ghluaiseacht, damhsa agus rólghlacadh.

